

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Ida vidua.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

discerendum. Sed sancto martyre fidei constantia in confessionis sue proposito fortissimè perdurante, cruento persecutori nequissimæ crudelitatis consilio illud atrocius visum est, vt sub populi conspectu diuersis pœnarum generibus conficeretur. Iubet itaque eum ad Saturni statuam duci, quæ Araris ripæ imminet, & ad Solis simulacrum, quod ab alia fluminis parte colebatur: quibus si nolit sacrificiû offerre, gladio caput eius amputari. At fides martyris, cælesti virtute confirmata, frangi non potuit: sic verò quotiès esset interrogatus, respondit: Quisquis Deum viuum totis animi viribus & perfectâ cordis fide complexus est, insensibilibus idolis nunquàm sacrificabit: quæ cum sint ex ære & saxis cõfecta, nefas planè est, animam cælitus datam, vitæ suæ authore neglecto, ea colere: quod quidem diabolus in humani generis certissimam perniciem hortatur. Se verò nunquàm eò adductum iri, vt tam prophanis sacrificijs contaminetur, vt potè qui Christo quotidie hostiam sincerâ offerat: potius verò præcedentium sociorum exempla secuturum, cum quibus se speret æternæ beatitudinis præmia adepturum. Cernens igitur Præses eum nec minas, nec supplicia reformidantē, furentis iracundiæ stimulis incitatus, in audito crudelitatis genere defodit eum cingulotenens & rectum stare iubet: vt sepultura viuo esset ad pœnam, quæ vita functis impenditur ad requiem. Atque in hunc modum inuictus Dei martyr, secundo à Cabilone milliario, viuens in Christo, sepelitur, & in tertium diem in Dei amore & laudibus perseverans, impollutum Domino reddit spiritum, sancti corporis exuius nobis ad patrocinium derelinquens.

Inuicta S. Marcelli cõstantia.

Nota infolens immanis supplicij genus.

VITA SANCTISSIMÆ IDÆ CONSCRIPTA AB
VFFINGO MONACHO VVERTINENSI S. LVDGERI.

PROLOGVS AVTHORIS.

DIVS humanæ salutis prouisor Iesus Christus, qui operarios suos adhuc in vineam suam mittere nō desinit, diuersis ab initio Ecclesiam suam sublimauit honoribus: dum innumera quoquè gentiliū voluit sanctorū suorum florere patrocinia, nec vllam terrarum partem donorum cælestium esse expertem, de quo scriptum est: Re ipsa comperio, quod nō sit personarum respectus apud Deum, sed in quauis gente, qui timet ipsum, & operatur iustitiam, is acceptus est illi. Quod vtiquè iam vespere mūdi in beatissima Dei famula Ida completum esse comperimus: Cuius (si Deus annuerit) sanctitatis indicia signorum stipulatione subnixa, prout possumus, enucleare gestimus. Quæ videlicet veneranda Christi ancilla, summo inter suos loco nata, tempore magni Regis Caroli claruisse refertur. Ex regali scilicet indole sanctarum virginum Odiliæ, & Gertrudis filiarū sancti Pipini, quarum, si quis sanitatis indigus, salutiferas lipsanas frequentat, testem se protinùs recuperatæ sentiet sospitatis. Hęc itaque, vt in sequentibus dicemus, licet cõiugali lege constricta, nihil tamen cælestis sponsi prætulit amori, & ideò non solum nullū pudicitia & castitatis damnū pertulit: immò centesimū fructum supernæ mercedis, cum primæ horæ conductoribus, vitiatorum victrix, percipere meruit. Huius permulta miracula vel antiquitate temporū, vel scriptorum inopia oblitterata, nobis manēt incognita: illa verò quæ à personis idoneis diuulgata didicimus, modernis tēporibus visu simul & auditu propalata, quanuis obtuso ingenio & imperito sermone, veraci tamen & simplici relatione, beatæ Idæ comite interuentu, conabimur explicare. Illorum nanq; in veteri testamēto non refutatur oblatio, qui post aurea & argentea, quæ à diuitibus in domo Dei offerebantur donaria, pelles etiam rubricatas & pilos caprarum deuora mente in thesauros Dei ad vsus legitimos trās miserunt. Ob hoc, summo operè huius codicilli lectorem obsecramus, nè si quid in hoc opusculo incompositiùs indoctiusuè grammatico incedit tramite, temeritatis notam nobis opponat, qui fortiora nobis aggressi, de ignauia nostræ nidulo saltem ad lucem respirare audeamus. Caterum degener stylus lineam historicæ prosequitur veritatis, cuius hinc felix fortietur initium.

Act. 10.

Ephes. 6.

Iste Pipinus fuit Maior domus Fræcie, vt habetur in eius vita 21. Februarij. Matth. 13. & 20.

Exod. 35.

Succincta de præfecti Egberti morbo narratio. Cap. 1.

Septēbris 4.

Egbertus
præfectus
Caroli Ma-
gni grauis-
simè infirma-
tur.Humanissi-
mè à sancta
Ida tracta-
tur.

O tempore quo victoriosissimus Imperator Carolus Saxonum & Francorum sceptrâ, multarumq; gentium frena feliciter gubernabat, expeditio exercitûs, propter Galliarum seditionem, in Occidentē dirigitur: vbi tunc inter alios Oriētis proceres, præfectus quidam Egbertus nomine aduenisse dicitur, qui grauisissimam ibi incurrit ægritudinem. Cùm autem inualecente morbo penitus se ab hac præfectura subtraheret, Imperator illum cui- dam de suis summis ipsius loci primatibus procuradum diligentissimè commendauit. Erat enim prædicto Au- gusto, præ inuictæ constantiæ & prudentiæ præconijs, non mediocriter acceptus. Perlato ergò ad hospitium magna humanitate seruitur, quia & hanc eius infirmitatem, non ad vitæ perniciem, sed ad rerum sequentium con- summationem, ex diuina (vt liquet) prædestinatione credimus euenisse. Erat præ- fato Comiti, apud quem hospitabatur, vnica filia, vnice sibi dilecta, venusta fronte & egregia forma, quæ intantum ægrotanti est compassa, vt per seipsam aliquoties illi obsequendo, quantum suam personam decuit, & eius hulcera oppalparet & con- grua doloribus exhiberet fomenta, cuius ipse solatio valdè delectabatur.

*Derecuperatione sanitatis domini Egberti. Cap. 2*Carolus Im-
perator eū
visitat.Egbertus pe-
nitentiam
Idam sibi
dari vxorē.Carolus Ma-
gnus dat il-
li multas
terras pro
dote nupti-
ali.S. Ida nubet
Egberto
principi.

Interea Imperator rebus in tutum compositis, victor reuersus, præcellentissimi sui comitis haud immemor eandem, qua illum pridem reliquerat, ciuitatem visitandi adijt gratia. Eumque iam per Dei saluantis gratiam & clementiam valentiorē, au- raque animatum aëria, reperit. Dumque mutuo aliquandiu colloquio fruerentur, inter sermocinandum illustris vir Egbertus, de præfatæ virginis nuptijs, principi sug- gessit: vt eius consilio, immò Dei auxilio, huius consequeretur effectum. Princeps verò de eius recuperatione, simul & postulatione multum gauisus, & suum ad hoc assensum & parentum adeptus est fauorera, deditque illi in eisdem partibus multas possessiones de publico, quatenus viciniore potentia soceris acceptior factus, non minori apud illos quàm in genitrali solo præcelleret dignitate. Insuper etiam cunctis Saxonibus, qui inter Rhenum & Vuisurgim maxima flumina inhabitant, ducem præfecit. Post hæc sponsam suam Christianissimam, ipse admodum religiosus, cum Dei timore susceptis, & ab omni illa parentela honorificè dimissis, ad sua commigra- re decreuit, semper ad mentem reuocans, quantos cælitus successus in illa peregrina- tione sit adeptus, multasque saluatori Deo gratiarum reddidit actiones.

*De hoc quòd in somnis Angelum audiuit de
situ loci. Cap. 3.*Visio sancte
Idæ.Cõstruitur
ecclesia in
honore Ma-
riæ virginis
& S. Germa-
ni.

Quadam die dum adhuc itineri insisterent, venerunt ad locum quendam iuxta Lupiam flumen, qui Saxonica lingua Hirutfeldt nuncupatur, amœnis nemori- bus consitum, ibique inuenta non magna planitie, vespertino iam incumbente cre- puscule, tentoria fixerunt, lassisque ex profectioe somnos dabat herba salubres. Omnibus itaque alto sopore depressis, venerabili matronæ Idæ Angelum suum in somnis Dominus mittere dignatus est, qui post multa, quibus eam instruxit, moni- ta, oratorium ibidem ex suis sumptibus construendum prædixit, vbi Domino quan- doquè liberius deseruiret, postque huius vitæ cursum consummatum illic ei Do- minus remunerationis æternæ locum quietudinis vnâ cum viro suo præfaga voce promisit. Illa mox diuina tacta compunctioe, dum primum manè illuxit, Domino suo, quæ angelico relatu didicerat, plenissimè exposuit, à quo statim, qualiter ista animo eius viderentur, gratulabunda sciscitatur. Qui dum verbis fidem ad omnia accommodaret, beata Ida solotenus inclinata Domino, vt felicia cœpta ad calcem vsque perfecti operis perduceret, submissa voce rogabat. Non multò post in loco su- prædicto, vbi quondam densissima sylvarum obductione astra ipsa occultebantur, la- pidea Basilica, opere polito construitur, ac in sanctæ Mariæ genitricis Dei honore, sanctique Germani Episcopi consecrata est.

Quando

Quando in prouinciam Dreni peruenit. Cap. 4.

ADillum nanq; dicatum locū, qui est in pago Dreni in Lupiæ fluminis ripa, nonnulla illustris viri Egberti prædia respiciebant, ubi Deo dilecta matrona Ida frequentius commorari & semper recentibus in Dei cultu laboribus intentissimè confueuerat insudare. Studebat nihilominus ex occasione copulæ carnalis Deo, quæ Dei erant, reddere, sic forinsecum amorem temperare, ut nullius leuitaris neque rigorem animi eius potuisset obfuscare. Si enim, ut apostolicus sermo sonat, sanctificatur vir in fidelis in muliere fideli: quanto magis vasa paria sanctitatis, alterutris emicant suffulta virtutum instructionibus? Quid super hoc conuenientius profertur, quàm duobus in carne vna, vnam inesse spiritus sancti indiscissam operationem, quæ illos deforis connubiali iure connexos, ardentiori cælestium intus inflammavit amore.

Gravitas eius.
1. Cor. 7.

De obitu domini Egberti. Cap. 5.

Non paucis post hæc annis elapsis, militiæ suæ penso expleto, dominus Egbertus vir in Christo honorandus, humanis rebus excipitur, cuius spiritus mox cælorum palatinas sedes beatus hospes promeruit obtinere. Post cuius migrationem beata Ida quàm districtè tenerum corpus arctauerit, difficile dictu est: Quippè quæ totum spatium quod residuum fuit huic incolatui, incredibili & paucis imitabili duxit abstinentia, nunquàm mentis propositum à Dei cultu relaxans. Secundùm Apostoli dictum, mortificauit membra sua super terram ab omni illicito appetitu ventris & linguæ, omnemque eximiam pompam gloriæ, qua delicatissimè fuerat educata, ad nanciscenda laborum suorum emolumenta feliciter immutauit. Quæque verò de redditibus in matrimonio eius annuatim reseruauit, ea ad pauperum vsum in cælestes apothecas reposuit, metuens nè parcè seminans, parcè & meteret: propterea seminavit in benedictione, quod in posterum centenis manipulis in area vniuersalis messiois latrabunda tritauravit. Et ut supernorum meditatione arctius occuparetur, in præfata ecclesiæ plaga meridiana, contiguam eius parieti porticum construxit, in qua remotius orare & à vulgari strepitu immunis conuersari posset, ubi dominus Egbertus laudandæ memoriæ conditus pausat.

Obit domini Egberti maritus eius.

Castigat corpus suum beata Ida multis abstinentijs.

Colof. 3. Vacat misericordiae operibus.

2. Cor. 9. Item conuersioni & orationibus.

Quantis profectibus sancta Ida vitam suam ornauerit. Cap. 6.

Marmoreum sibi sarcophagum longè ante obitum iussit præparari ob incerti temporis momentum, quem duabus quotidie vicibus, quandiu superuixit, diuersis alimentorum aliarumque rerum impensis summotenus impleuit, & victu carentibus hilariter distribuit. Verè beata, quæ intellexit super egenum & pauperem, & fregit ei panem suum, ut in die mala liberet eam Dominus. Excubiarum & orationum priuata studia, quæ satis dignè textus descriptio delineabit? Sufficiat tantum humanæ curiositati, de his quæ foris gessit mirari. Ea verò quæ sub obtentu exteriorum in solius Domini prospectu clandestinis sudoribus peregit, cuius vrbana sufficiat enarrare facundia? Theoricæ quippè intenta disciplina, nunquàm extra ianuam quam incoluit cellæ, pedem fertur amouisse: saluo eo dum inopum stipendijs deseruiret, semper factis imitans quod scriptum est: Redemptio animæ, propriæ diuitiæ. Talibus virtutum prærogatiuis sacrosanctum suum adornauit velamen. Necnon inter agendum cautissimè studuit popularem vitare fauorem, firmissimam in calis spei anchoram figens, fragosa seculi obstacula fidei thorace, quasi tuta carina tranauit, ut ad plenam perfectionis (quæ Deus est) pertingeret charitatem.

Psal. 40.

Eccè quæ fuerit solitaria.

Prouer. 13.

Quomodo de hac vita transmigravit. Cap. 7.

His ad desiderabilem finem perductis, cum remunerator omnium Deus turturam suam ad altiora volare disponeret, ut post tristitia lethi, in arduis cæli excellentius nidificaret, molesta vitalium valetudine acriter pulsata, horam præsensit ultimam. Et accito presbytero suo nomine Bertgero, sibi iustus ex causis fidissimo, pluribusque seruis Dei, preces eorum exposcunt, utque in ipso pauis suæ articulo ducatum viæ ad Dominum illi impetrent, profusus lachrymis precatur. Factum est, oratum est, de cælis auditum est, quod iam olim prædestinatum est. Hac reuerenda orationis clausula carnali fasce laxata, spiritum amatori suo Christo transmisit, beata perennitate cum cælicis agmini.

Felicitet obdormit in Domini.

agminibus in æthere fruiturum. O inexhausta ſaluatoris largitio, quàm magna ſuper omnia eius miſeratio, ſine cuius nutu nec foliũ arboris in caſſum deſluit, cuius immiſſione tam ſublimium natalium propago, cunctis quæ illicita eſſent reiectis, verã viti in hæſit, vt in regno Dei multorum palmitum vindemias carpere mereretur. Poſitum eſt autem ſacroſanctum corpus cum pijs laudibus in arcam ſaxeam, quam ſuprà retulimus, & in ipſa porticu, qua ſe diuino cultui mancipauit, honorificè tumulatur, vbi atteſtantibus medelis, qualiter apud Deum habeatur, lucidiſſimè eatenus comprobatur.

Honorificè ſepelitur.

De Bertgero presbytero & obitu eius. Cap. 8.

Bertgerus presbyter qualis fuerit.

ERat autem præfatus Bertgerus ex illorum contubernio, quos beata Ida primùm de Gallijs ſecum aduexerat, vir religioſæ conuerſationis & probatæ caſtitalis: Quippè eorum diſciplinis informatus, qui in lege Dei ſui ſine querela in ceſſerant, qui etiam ipſam eccleſiã & ſacrã maſſolea, aliquot annis ſtrenuiſſimè diuinis humaniſq; obſequijs excoluit, honorauit, & venuſtauit. De quo & illud per fidelium ora diffamatum eſt, quia inter cætera grauitatis eius inſignia nunquã in ſuis reſtis muliebrem perſonã aut cõmorari aut domeſticis vſibus inſeruire conſenſit: ideoq; contra amulum dimicans caſtitalis, omnẽ occaſionis aditum non ſolum præcauere, ſed & radicitus extirpare curauit. Cui etiam ob tantam cordis innocentiam à Deo collatum eſſe fertur, extremam vitæ horam præſcire, quod eo magis liquet, quia ipſo quo obiturus erat die, Miſſarum ex more ſacramenta conſummauit, ac mox Dominico conſignatus viatico, in ipſis veſtibus ſacerdotalibus ante ſanctum altare animam reddidit creatori, & prope ſanctæ Idæ tumbam dignè humatus eſt. Vt enim tam medicabilis glebæ conſortium obtinuerit, magnum quoddam fortãſe, quod eum commẽdaret, iuſtitia meritum præceſſit.

Omne mulierem à ſua domo excluſit.

Feliciter obit, ac prope S. Idam ſepelitur.

De effoſſione infantis. Cap. 9.

Quæſta ſanctitatis hæc matrona exiit, effoſſio iſtius pueri proſectatur.

Poſt hæc autem cùm ipſe locus ab alijs hereditaria ſucceſſione poſſideretur, & ob præſidentium incuriam vilitatibus obſoleſcere cœpiſſet, cõtinuò benignus Dominus ſanctæ ſamulæ ſuæ merita Idæ, ad caſtigationem improborum, terribili pateſcit euentu. Nam præclari comitis Ludolphi amabilis ſoboles, dum adhuc in albis ab hac luce raperetur, ad eãdem eccleſiam deferretur. Et quia ſanctæ Dei opinio necdũ in aperto emicuit, penès eam puſionem ſepelierunt, qui die ſequenti de tumulo extractus, ante ianuã veſtibili inuenitur in quo erat incluſus. Stupefacti, quibus res erat commiſſa, corpusculum denuò priſtino loco abdiderũt, quod nihilominus inuiſibili iterũ violentia eminũs proiectum repperunt. Obſtinatis ergò animis in caſſum laborem præſtigijs imputantes, tertiam vicem audenter auxerunt. Sed inuanum vires expenderunt: quia quod heſterno labore fuerat oppilatum, tunc in extremo atrij angulo viderunt euulſum. Quo demũ pudore mulſcati, ibidẽm terræ commiſerunt. Hoc prorsũs formidabili portẽto claruit, quãtã prouectione beata Ida in cælis vtatur, cuius ſepulcrũ Deus nullo carnalis corruptelæ fœtore in terris zelatus eſt maculari.

Oratorium beatæ Idæ à paganis non potuit concremari. Cap. 10.

Precibus S. Idæ, ignis exſtinguitur & hoſtes ſurguntur.

EA tempeſtate, qua Hungariorum gens deteſtanda cuncta incendio abſumpſit, præfatæ quoq; ſanctæ Idæ oratoriũ nefanda legio adiit, cruces, capſulas, & omnẽ ornatum eccleſiaſticum deprædati ſunt. Deindẽ in altiora ſcandentes, focos nonnullos in laquearibus conſtruxerunt: ſed virtute Dei carbo ſopitus, nulla flammarum incrementa haurire valuit, excepto quòd raras quaſque tabulas inſidendo peredit, per quas ſine mora in inferiora dilapſus eſt. Huic operi fruſtrã incumbentes peruicaci conatu nolarium aggreſſi ſunt, campanas ſãtem depoſituri: ſed ad has inuanum cucurrerunt, quia eas nullis argumentis enodare potuerunt. Hi nanq; (vt legitur) ignorant iuſto, ſed ſemper viuere rãpto, omnia ſub fraude deducunt tẽpora vite. Tandẽm victę pertinaciã & virium elumbes effecti, aliquid ibi eſſe diuinitatis ſuſpicati ſunt: ac mox ſolius fugæ cupidi, pedibus talaria neſcunt. Quæ autem vi diripuerunt, poſt illorum fugam in caſtris reperta ſunt, & ſuo loco incolis omnia reſtituta. Tunc omnium ora in laudes ſummi proteſtoris generaliter prorumpunt, dum tam euidenti indicio ſanctæ Idæ præſidia præſentialiter cernunt.

De muliere quæ veſtem clãm ſurripuit. Cap. 11.

DVm igitur radios ſanctitalis eius latiũs fauorabilis ſereret rumor, multiq; ob experientæ ſalutis votum, ad ſepulcrũ illius confluxiſſent, fortẽ accidit aduenientibus

tibus viatoribus sarcinulas suas foris porticū deponere, vt quid quisq; ex suo deferendum haberet, liquidius perspecto, post expeditior ad procedendum fieret. Quædam aut ex illis muliercula dum sua marsupia euacuare cœpisset, stimulis cupiditatis agitata, comiti suæ furata est camisiā: & aliter eam occultare nescia, sub propria obstruit veste, seq; simulata religionis specie orantibus miscuit. Illa verò quæ damnum accepit, cuncta oculis peruagando, hostilem faciem citius depræhendit, ipsamq; ream sceleris coram omnibus impetere cœpit. Tunc infelix fœmina amenti similima, quò se verteret æstuat anceps, fugæq; confidere, tutissimum rata est esse consilium. Fit viatorum constipatio, vbi talis auditur acclamatio. Iamq; illa miserrima (spatio euadendi adempto) sepem, qua cœmeteriū ecclesiæ ambiebatur, moribunda insiluit, quæ mox acutissima sude trāsiecta, intestinis omnibus euiscerata, ibidem patrati sacrilegij penas luit, cunctis hominibus horrèdum præbens exemplum. Dispari quippè vice tale commissum expiari crederetur, si non scelus solummodò, sed & dehonorationem loci cœlestis seueritas zelaret. Sicut enim vberior ex hinc animis ratione iunctis compunctio, ità ediuersò inertibus & temerarijs maior confusio & horror incussus est.

Restitutio aride manus mulieris. Cap. 12.

IN prouincia Dreni, mulier fuit Eggua vocitata, cui dextera manus in volam plicata ac penè fuerat arefacta, & ob huiusmodi incommodum multos annos feriatà, cui quadam nocte in somnis dictum est, vt instar semiuivæ manum ceream formado exprimeret, & ad sanctæ Idæ tumulum deferret, ibiq; orationum continuaret instantiā. Quæ ilicò intellecta veritatis serie, iter optatum maturare haud segniter cœpit, plantis agilitatem voti auditas ministrat, æstuatq; currendo longos breuiare calles. Quod dum festinatò veniens, luctuosis singultibus opem medicaminis flagitasset, & luminaria ob sanctorum reuerentiam, propter quos & ad quos venerat supplicatura, accendisset, salubriori vsa consilio, ibidem pernoctandi permissum impetrauit, ac mox solitum manus vigorem secundum prælagam sponsionem per Dei auxilium ex integro recepit. Sentiens verò postmodum sese maiore quoridie inedia premi, eò quòd pridem sub mendicitatis obtextu, non stipem tantum, sed & quæstum adipisci cōsuecerat: diabolicis tendiculis irretita, finitima rura deserit, & vbi facile dignosci nequiverat, nefaria simulatione manum mentitur vncam. Nec talis vltorè mali Dominum latuere doli, cuius iusto examine vltronea fraus haud impunè præteritur: nam mox recenti dono frustrata, in pristinum deformitatis statum, vt prius, suaptè sic tunc redigitur coactè. Aequa vtiquè vice tanta libratur peruicacia, vt quæ dono Dei pauperior fieri verebatur, geminum postea experiretur.

De curatione hydropica. Cap. 13.

ADducta est etiam ad eundem locum alia mulier hydropica valetudine horribiliter affecta, quæ tantum disento tumuit ventre, vt vix per vllū ostium præpediente mole corporis potuerit efferri. Magna ergò difficultate sacræ ædem intrātes qui illam eò euexerant, nocturnas ibi excubias cum ipsa & pro ipsa celebrant, lachrymis sepulcrū, precibusq; æthera pulsant. Necdum postera illuxit aurora, & totus lethalis humor de illa fœtidissima lacuna effluxit, & omne pauimèrum, ac si de grandi tumba aqua euerteretur, excussa perfudit alluies. Quæ statim laxata cute & ventre vacuato ità leuis est effecta, veluti nunquam tam enormis sarcinæ fastidia pertulisset. Ad sua deinde plus solito gratulabunda redijt, quæ olim hęc exosa lucem iam in extrema pendebat margine lethi, nec vltà per sanctę Idę merita istiusmodi infestabatur passione.

De sanitate quam monialis quædam ibi consequuta est. Cap. 14.

Viculus est non grandis in Nordegoa Seudinon vocatus, vbi quædam sanctimonialis Vuerensuidis nomine, honestæ inter suos opinionis habebatur. Hęc articularium compaginum destitutione per quinquennium anxie torquebatur, & quocunquè necessitas viarū medendi causa appulit, aut fago vel alio gestatorio portari consueuerat. Cui etiam Angelico oraculo in visione præcipitur, salutifera venerabilis Idæ limina petere, & nullam reformandæ sospitatis diffidentiam fide comitante habere. Hac reuelatione multum exhilarata, fratrem ilicò suum omnesq; quos poterat consanguineos accersuit, quale sibi consilium, diuinum contulerit vaticinium, alacriter explicat, & vt cupito itineri ocyus subuenirent, æstuanter precatur. Fauent cuncti eius suggestionibus, ad fertilem signorum deducta est locum, & diem illum ac noctem in orationis studio peruigiles expenderunt. Cùm verò iam dies albescere

videre.

Sacrilega
sui criminis
penas luit.

ibidem
missum

Ecce piura
vsum in ce-
lesia lumi-
naria accē-
dendi.

Sanatur ma-
nus arida
mulieris
cuiusdam.

Redit infir-
mitas.

Sanatur
hydropica.

Sanaturalia
quædam con-
tracta.

videretur, cœpit pristina virtus sensim reuiuiscere per venas, fibrarum connexio dissociatos conglutinat artus, totaque compositio membrorum iteratò reuertitur. Missarum deindè precibus inchoatis, tantum roboris accepit, vt per seipsam oblationes presbytero reddere, & psalterium proprijs potuisset manibus retinere. Prodidit mox in publicum tam stupendum miraculum: ab vtroq; sexu mixtìm concentus attollitur, tantoq; propensius, quanto magis sanctæ Idæ Dei ancillæ suffragia visibiliter agnouerūt. Remeat mulier insueto gressu ad curram suam, (erat enim de nobilibus) & paruo pòst momento perfectè recuperata conualuit.

De eo qui auditum perditum recepit. Cap. 15.

IN pago Pedargoa homo quidã cephalargiæ concussionè nimis vexabatur, ex cuius intolerabili infestatione per totum decennij spatiũ auditus priuatus fuerat vsu. **Q**uem in somnis (vt ipsi videbatur) venustæ formæ & niuei amictus fœmina cõpellat, quæ cum Crucem ligneam moliri, in qua capitis sui imago figeretur, clementer edocuit, quam ad sæpè dictum oratorium cum amicissimis sibi fidelibus pro sui deferret restoratione. Expergefactus de somno, iussa perficere non distulit, & fido comitatu, quò fama sanitarum proditrix persuaserat, cursum flectere cœpit. Iam verò median-
Visio surdi cuiusdam.
 tis viæ terminum transgressi, sinistra quidem auris obturatio referatur, altera adhuc prisco stupore conclusa, & per hoc mirabile indicium meliora ausi sperare, residuum viæ, Kyrie eleison cantando, peregerunt. Ad atrium interim psallentium turba peruenit, dum ecce dextera auris subito crepuit, veluti sarmetum torridum subito frangeretur, ita vt euicindò adstantes stupore hebetati, hunc ibidem coniectarent supremo vitæ periculo citiùs occasurum: à quo crepitu mox tabifluus de aure humor cœpit emanare, totaque discessit sanies, donèc venenoso liquore penitus egesto, rediuiuo rursus auditu donatur, veris euëtibus somnij assertionẽ in seipso expertus. Hoc certè miraculum nõ rarus quilibet inspector, sed omnis penè plebecula, quæ ad ecclesiam solenniter cursitauit, ad declarationem meritorum beatæ Idæ cognouit ostensum.

De cæca illuminata. Cap. 16.

Congruit superioribus miraculis illud quoquè, quod sub præscripti oratori religioso presbytero Bilone ad nostram notitiam per multorũ ora volitauit. Tempore quodam cum plurimi ad eandem dicatas reliquias cateruatim confluxissent, mulier capta oculis etiam interfuit, quæ eo magis præ cæteris intentiùs orauit, quo visibilium rerum maiori affligebatur dispèdio. Cum verò Missarum celebratio circa horam tertiam ageretur, cœpit illa magnis precibus circumstantes exposcere, vt presbyterum ad se facerent venire: quo præsentato, sic eum mulier percontatur: Est ne (vt reor, aut visus me fefellit) quòd alba & stola nunc sis indutus? Ille ita vt dixerat veraciter esse affirmavit. At illa, Et ego, inquit, nec talem vestis candorem, nec vllum omninò colorem per viginti annorum curricula merui videre, sed nunc per sanctorum istorum patrocinia clarè præsentem hîc populum cernere possum. Dum hæc illa retexeret, inrenti omnes ora tenebant. Et ecce sanguineæ lachrymæ per genas guttatim effluentes, rotam faciem cruentabant, nouamque lucem degener albugo oculi aufugit. Tali ergò ordine acutissimis luminibus potita, vniuersos qui aderat, & beatæ Idæ sanctitatis, & propriæ sanitatis reddidit testes.

De demoniaco curato. Cap. 17.

Cum festum Pentecostes celebratur maior frequètia hominum quàm alijs temporibus ad locum hunc annuatim confluit. Quo tempore dum ad Missam sanctam recitaretur Euangelium, dæmon atrocissimus vnum è turba ephebum infesto ausu violenter inuasit, & in conspectu omnium horrèdis agitationibus & grunitibus vexauit. Quem mox non parua iuuenum constipatio, donèc Missæ preces finirentur, magna difficultate detinuit, eumque, licèt totis conatibus reluctantem, ad memoratum traxerunt medicabile sepulcrum. Tunc presbyter populum ad vota confingere, subsidia ac sanctæ Idæ fidele patrocinium admonuit implorare. Fit mox iugis instantia precum, ferit athera clamor, nec antè ab incepto cessatum est opere, quàm spurcissimus prædo mancipium Christi deseruit, seque garriendo vacuas recepit in vmbas. Quæ enim (vt scriptum est) societas luci cum tenebris? quæ verò familiaritas vasi iniquitatis cum loco sanctitatis? Hinc fidelium cordata sagacitas perpendat, quantæ dignitatis eminentia eius spiritus apud superos sit præditus, cuius cineres diabolicam peruicaciam suis sedibus potenter eliminant.

Qualiter

Qualiter femina curua subito sit erecta. Cap. 18.

ALio quoq; tempore, ad easdem reliquias mulier quaedam, nomine Vuerinhild, in carruca transfuehitur, quæ ita neruis contractis & inclinis erat, vt pectus genibus videretur inharere. Pedes quoq; deformi specie habebat in posteriora transfucos, vnde dolendum cernentibus præbuit spectaculū. Vbi dum effœtas corporis vires intentissimè supplicando fatigasset, succedente aurora, cum iam Phœbea lampade nemorum cacumina rutilare cœpissent, repente in genua fursūm erigitur, & integerimè restituta est sanitati. Miratur fœmina peregrina vestigia, nouis incedens plantis: ibique nacla occasione mansitandi, non paruum tempus in sancta Idæ famulatu refedit.

Mulier curua erigitur.

De mulieris sospitate restituta. Cap. 19.

Cluitas est in Saxonica quæ Sotatium appellatur, commanentium populorū frequentia nobilis, vbi etiam mulier de Sclauorum gēte oriunda fertur cōmorari, quæ toto triennio tantam debilitatem à genibus vsque deorsūm pertulit, vt steriles artus ob diurnam infirmitatem iam frigescere viderētur. Trahebat misera per terram inutile pondus, ac proprijs priuata incessibus, duorū baculorum sustentatione pedum vice utebatur. Quæ dum beatissimæ Christi famulæ præconia ceu solis radios longè lateq; dilatarī & omnigenis necessitatibus profutura perdisceret, restitutionis suæ sanitatis ipsa etiam cupida, assumptis secum cercis, ad destinatum locum non sine maximo labore peruenit. Oblatis ergo suis munusculis, cœpit reptando manibus sacratam glebam appetere, crebris eiulatibus anhelum trahere & deuotè tundere pectus. Cuius protinus votis diuina medicina adfuit secundandis, & quid ab electa sua vernula miserandæ fœminæ affectio extorqueret, propitia Deus aure suscepit. Surgēs namq; ab oratione, solidatis substitit talis, & naturalis calor renascentem cutem reuulsit, ac prisco omnia latantur robore membra. Hoc optatiuo modo desiderij sui compos effecta, dignas liberatori suo Christo retulit grates, cuius citissima ope, curationis suæ efficaciam, beatæ Idæ medentibus meritis, consequuta est. Baculos verò, quibus olim innitebatur, ob monumentum rei posteris diffamandæ, ad fores ecclesiæ suspendit, & ad sua gaudens recurrit.

Debiles pedes mulieris cuiusdā solidantur.

De eo qui omnibus membris erat contractus. Cap. 20.

Nec illud silentio tegendum esse miraculum suspicamus, quod ad nos vsque, fama diulgante, rata fidelium assertio transmisit. Non multorum post hæc interiecto dierum spatio, homo miser & miserabilis ad suprā memoratū absportatur capax signorum tumulum, cuius facies ad genua vsque, quadrupedum more, prona ad terram vergebat, reliquis nullo vsui habilibus membris. Huius dedecoris damnum per nonnullos pertulit inglorius annos, mortalibus horrendum visu portentū ostentatus. Is etiam medicanti tumbæ appositus ore (quod solū potuit) & sensu, ibidem statū sui orbitatem luctuosè conquestus est, & eos, quibus infractionis suæ angor propter Deum mentes permulserat, vt ita facerent, cohortatur. Mouet intuentes eius lugubris exoratio, & tam dira corporis eneruati dehonestatio: fundit generatim preces eo quisque fructuosior, quo corde compunctior, sicque pro vno, vnum omnis interpellat Deum. Istiusmodi autem oratiunculis prælibatis, non distulit fœcunda Domini clementia per sanctam suam tyrunculam destituto homini medelam impendere, quæ Dominicis iussis, quoad viueret, sua nunquàm destitit colla mancipare. Explicito nanque deprecandi studio, dum singuli se subrigere cœpissent à pauimento, vitall quadam intrinsecus perfusione corpus eius, vt ipse assererat, concaluit, & petita solus leuiter per membra cucurrit. Hac incognita cunctis delibutione repētè cataplasmatis vires resumpsit infuetas, & humana effigie flexilis artuum compago decoratur, doncè Domino fauente sensim se erigere cælumque videre cœpit, simul & erectos ad sydera tendere vultus. Magnis ergo gratiarum laudibus saluatori Deo persolutis, ad propria incolumis remeauit magalia.

Contracta sospitati & integritati restituitur.

LIBER

Quod signis S. Idæ nulla scripta sufficiant. Cap. 1.

Antiquorū
patru, ma-
gna silentij
insolentia.

HIVS itaque benedictæ Dei matronæ diuersa diuersis temporibus enituere miracula, veridicorum testium annotatione suffulta, quæ tanto liquidius auditoribus sen etiam lectoribus credenda patent, quanto continuis vicibus visibiles sanitates, hæc attentius commendant. Nec enim pristinis temporibus ab afflictorum releuationibus eam feriatam esse confidimus, licet plurima nostræ notitiæ sint subtracta, quæ illorum, vt supra memorauimus, presbyterorum videlicet insolentia silendo præterijt, qui non locum, sed quid loco conferretur, audissimè intendebant: Et quippè vsq; adeo quorundam ineptia inoleuit, vt sacri pulueris ædiculam floccipientes, suis potiùs institueret repositorium vsuris, ac omni penè honestatis cultu derogato, quisq; rebus proprijs consulens, animum ad alia vagari permisit. Aliquorum tamen proteruiam detestandam digna audiuius talione mulctatâ. Sed quia vicinis requie suæ annis ista increuerit negligentia, nullus qui virtutū eius æmulus videtur, fidelis ambigere potest. Ex quo enim preciosus inibi thesaurus recondebatur, vsq; ad venerandi nostri patris Hogeri tempora, sub Rege Arnulpho, locus ille iuri fuit additus excellentissimi ducis Ottonis, qui huius serenissimi Augusti Ottonis extitit proauus, à quo idem venerabilis Abbas ipsam regiam curtem, alijs repensis possessionibus iuxta legalem cambiebat ritum, ac deinceps in nostri conuentus proprietate, id est S. Ludgeri perpetuò vsque in præsens cernitur perdurare. Exindè nostrorum solertia, sancta studiosius latibula incoluit, & prioris ignauix squalore defecato angustiis curauit addere rebus honorem. Tum quoque intercepta pridem sanitatum exhibitio, optato plurimis redijt omine, & quotquot huius muneris rumor adscuerat, Domino secundante reduci cerratim abièrunt indè meatu. Omnia autem ea velle differere, quæ eò loci beata Idæ opitulamina patrata audiuius, non nostræ opis est, eloquij, sensus, aut sermonis aptè exarare. numerum enim excedunt. Pauca siquidem ex multis huic opusculo inseruimus, imperitiæ nostræ tantum sufficientia, qui prorsus Rhetoricorum ornamentorū ignari sumus, insipidæ saltè rusticitatis agresti edulio vix pasci meremur. Sed quantum in nobis est, illius utique datum est à quo inchoat esse omne, quod tendit ad non esse. Cuius gratia adiuti, residua adhuc miracula, prout quimus & in veritate sentimus, repetere studebimus.

Multa S.
Idæ miracu-
la no exara-
taliteris.

Qualiter edituus pro negligentia sanctorum sit correptus. Cap. 2.

Sanctorum
sepulcra, nō
sunt cæno-
sis sordibus
profanāda.

Res quam explicare conamur, illis diebus accidisse refertur, quando prædictus Bilo nondum in presbyterum promotus est, sed apud Hertzfeldenses officium custodis administravit, quem in eiusdè gremio loci quandiu vixerat, deuotis nouimus insudasse obsequijs. Magno enim illic à primæua ætate delectabatur amore, ac pro virium suarum modulo, si quid potuit, ibi honestatis impendit. Sabbatis quoq; & ceterarum festiuitatum præcipuis vigilijs ecclesiam verrere, altaria obuelare, cerceos accendere, ac benevolentibus herbis spargere humum consueuerat. Quem huiusmodi obedientiæ sedulo insistentem quadā nocte incognitæ personæ species in somno his verbis seueriter affatur: Benè quidem te & vtiliter hac in re egisse approbo, qua ecclesiasticis cultibus componendis magnoperè deseruis, sed valdè in hoc tua redarguenda est stolidia temeritas, quia egestos quisquiliarum & purgamentorum ab ecclesia aceruos ad sanctorum tumulos effundis & salutiferā humum cænoasis sordibus profanare præsumis. Caue ergo, si salutis tuæ consulere velis, nè vlla ibi vterius dehonoriatio loci fiat. Huius scilicet piaculi se notabilem & ipse publicè confessus est, & talibus elogijs reprehensum, cum iuramento affirmavit. Ille postea cautè interdita vitauit, seq; ad comminantis monita emendatiorem in posterum dedit. Hinc beneuolus lector diligenter animaduertat, qui sacra monumenta destinato animo profanare præsumit, quanta seueritatis césura sit plectendus, si & ipsi culpa impingitur, qui per ignauiam & non per malitiam (quantum nobis conijcere licet) contigua illis loca improuidè attrectauit: Ideò perspicuum efficitur, quia Dominus custodit omnia ossa sanctorum, dum ea & in terris manent semper, & in Dei regno sine lethi pauore eorum nomina laudesque manebunt.

Psal. 33.

Quomodo

Quomodo infantulus ad tumulum eius perducitur, & quid de eo gestum sit. Cap. 3.

Mulier quædam de Saxonia miserandæ proles erat genitrix, cuius facies à primo natiuitatis ortu ad scapulas reflexa incõuertibili stringebatur rigiditate, monstri cuiusdam potius quàm hominis prætendens effigiem. Hæc portentuosâ deformatas anxietatis matris luctuosâ admodum cõtulit suspiria, & tolerabilius arbitrabatur malum, si nunquam puerperium pertulisset, quàm semper succrescentibus curis vixisset. Audita autem curarum gratia, quas per sanctam Idam languentibus Dominus clementer impartitur, dominam suam festinanter adiit, & illi infortunij sui euentum exposuit, atque, ut eius adminiculo cupitum perageret iter, gemebunda poposcit. Paruit illa quod postulantis & quod æstuantis optio compulit, secum mulierem cum trãuersâ sobole adduxit, ac oratione præmissâ, domina per se infantulum super altare locauit, hæc subito obortis lachrymis inquit: Si tua apud Deum interuentio, ô beata Ida, huius pusioli reformationem obtinere dignatur, tuo illum famularui mancipandum protinus perpetuo iure condono. Hanc ilico sponsonem oratio, & orationem exauditio comitabatur. Nam sub horulæ ipsius interstitio, cunctis intuentibus infantis ceruicula repentina ratione reflectitur, vultusque in suum compactus statum, decenter ornatur, nulla ex hinc prioris damni stigmata monstrans. Minor mox in explendis votis non fuit acceleratio, quàm in agendis Deo laudibus acclamatio, ac lætis successibus domum se conferentes, Dei circumquaque magnalia disseminare gaudebant.

Parit quædam ferua insolitū fecit.

Offert domina sic famulæ pro beatæ Idæ.

Infans restituitur integritati.

De eo qui pedem cum tibia habebat ad posteriora retortum. Cap. 4.

Accidit quoque tempore quodam adolescerulum alium huc adduci, cui dextrum crus cum pede ita ad posteriora erat resupinatum, ut illud nullatenus ad terram valuisset deponere. Ad huius miseræ cumulum sinistri lateris vexationem non modicam patiebatur, ac per hoc omni penè sanitatis spe destitutus, non solummodo debilitatem, sed etiam inutilis membri pondus pro subsidio gestabat. Iste etiam pia parentum sollicitudine coram venerabili transpositus vrna, generali omnium consilio, voto se obligauit, ut si ambulandi potestate beatæ Idæ intercessione utique, donaretur, eius famulatio semetipsum perpetuo iure offerre non differret. erat enim ex libera progenie natus. His conditionibus prælibatis postquam diu fuit oratum, impressus alieno loco pes paulatim videbatur dilabi: ossis quoque diutina ligatura laxatur, totaque lateralis compago vitali calore delibuta in pristinum vigorem animatur. Qui deinde processu temporis sanitate crescente, adeo conualuit, ut licet claudicâ adhuc pede per se gressum figere potuisset, ac non multo post sine baculi sustentaculo ab eo quem prius portabat, ipse cœpit portari & portatorem suum benigno attrectauit intuitu. Promissi autem sui non immemor, pro resumpta sospitate in eodem loco sanctis seruiturus libera colla submisit, ac totum vitæ æuum in beatæ Idæ obsequio expendere decreuit.

Offert quidam claudus S. Idæ.

Curatur à sua claudicatione.

Sanctæ Idæ gloriam, neminem perfectè numerare posse. Cap. 5.

Stupenda summi largitoris magnalia, quibus electos suos in terris mirificauit, ad dignè conscribendum valde perplexa videntur, & quantum humana capacitas sensu apprehendit, ab omni indagacionis calculo in prima admirationis fronte resiliunt. Si enim humana sapientia (etiamsi omnes suos nervos intendat) temporariam illam claritatem non sufficit de verbo ad verbum suis coloribus depingere, quanto minus ipsam æternam perfectionem delineare poterit? Humanam quippe refugit notitiam, quàm magna multitudo dulcedinis cælestis his præparatur, qui Deum diligunt & colunt in veritate. Interim innumera quoque sanctorum millia, quæ per orbem quadrifidum orthodoxa veneratur religio, multo numerosior eorum æstimatur frequentia, qui mortalium cognitioni subtrahuntur & solius remuneratoris sui obtutibus irradiantur, nec tamen minimus eorum capillus despectui habetur: quantum enim alij ab alijs propter obscuritatem famæ impariter impari perfruatur honore, omnes tamen pariter pari æternitate sublimantur in astris. Hinc & vernulam suam beatam Idam Dominus subtelluris agger non passus est occultari, sed latitantem sub modio lucernam gratissimum multis speculum facere decreuit, ut eminentiori loco posita vastiores etiam sanitatis radios eminens dilataret: Saxea scilicet arca, in qua veneranda eximie mulieris ossa recondita, terræque fuerunt commendata, inuisibili quadam mobilitate sursum cœpit emergere, & quasi violentiam terrenæ molis dedignata, contra prementem se intrinsecus luctabatur, sicque per nonnullos annos sensim erumpendo, seseque

Psal. 38. Multa sanctorum millia quæ hominibus non cogniti sunt subtrahuntur.

Saxea arca eius, sponte e sepulchro sursum exurgit.

K

liquidò

liquidò intuentibus ostendit, donèc funditus ab humo sequestrata, in superficie pavimenti integra refedit. Tanto quippè deposito idoneum terra nò inuenit hospitium, vnde & eius non præualuit sufferre confortium. Quòd si quenquam huius rei quasi ficta (quod absit) emulatio tacita angit, testem inuitamus Deum, nos plurimos in hac luce vidisse, qui supremum non amplius operculi verticem in sua pueritia apparuisse, & postmodum in id, quod nunc cernitur, exuberasse testantur. Si verò huic ad stipulationem nec sic fidem accommodauerit, ecce in promptu habentur ex gratia Dei, quæ dicuntur: si aures illum refellunt, oculorum hæc indicio probet, & probando credulus fieri discat. Miramur ergò, & indubitanter veneremur, non fortuitam sed semper essentialem misericordiam Domini, ex cuius præuentione tam frugifera apud nos pululauit oliua. aliorum enim ista & his similia non interpretantur, nisi qui animæ suæ detrimenta sectatur.

Quomodo fama beatæ Idæ etiam Episcopum Dodonem non latuit. Cap. 6.

Dodo Episcopus Mimirfordensis, alias Monasteriensis.

Ad instantiam Ludolphi & Hugij monachorum S. Idæ corp⁹ translaturum est.

Aliquanta ex parte commemoratis miraculis, per quæ beatæ Idæ sanctitas vicinis populis saluberrima innotuit: non incongruè suspicamur de translatione sanctorum reliquiarum aliquid huic nostræ historiæ stricim inferere: vt vnde beati funeris promotio certior, inde auditoribus maior religio accrescat. Nec enim scientiæ nostræ gracilima scintilla, laudum illius erit exors, quæ ad multorum tuitionem de occiduis mundi partibus in has terras superna perduxit clementia. Cuius etiã in exhausta largitati iure imputatur, quòd Saxonis in aruis talis margarita reperta est, ac tam humilem situ planitiem preciosissimis dignatur ditare pignoribus. Huiusmodi miraculum rumusculis dum plurimorum animos permulisset, ad Reuerendissimum quoq; Mimirfordensis Ecclesiæ præsulè Dodonem, huius rei notitia peruenit. Tantis ille congratulans bonis, quòd vel suis tēporibus, aut in loco suæ prouinciæ subiecto, hæc maximè euenire debuerant: opifici omnium Deo immensas referebat gratias. Vnde cum famosior quotidie de his relatio increbresceret, visum est seniori nostro Ludolpho eundem præclarum Episcopum precibus conuenire, quatenus beatæ Idæ ossa de tumulo in ecclesiam transferre, ac eius basilicæ consecratione peragere dignaretur. Huius exhortationis efficaciam, fratris nihilominus nostri Hugij beneuola iuuit industria, cui id temporis illis in partibus nostrarum procuratio rerum fuerat iniuncta, qui & eandem ecclesiam non modica restauratione nobiliter ampliavit. Cum verò huius nunciij veritas primitus parochianis innotuisset, videlicet quòd electa Dei tyruncula ad suum oratorium esset deportanda, acuatim illuc confluentes, reuerendis oprabant interesse exequijs.

Aduentus Episcopi & translatio reliquiarum hic describitur. Cap. 7.

Ex sepulchro S. Idæ suauissimus odor emanat.

Eccè antiquū & laudabile ecclesiæ ritum & vsum cereorū, vexillorum, &c.

Tunc memoratus præsul petitis benignè annuens, die statuto superuenit, & sacrosanctum reuisit sepulchrum: ibiq; oratione fusa, quod initiadum proposuerat, intentissimè summo delegauit consiliario Christo. Pontificalibus dein dè ornatus infulis sacratam aggreditur tumbam, comitante secum inferioris ordinis agmine dealbato, vbi primū seniore nostrum omnesq; simul adstantes admonuit, totius bonitatis originem generaliter inclamare Deum, vt suæ voluntatis effectum in huius facti inchoatione monstrare dignaretur. Licet enim de sanctæ Dei meritis nullo modo hæstaret, solita tamen prudentia vsus, nil per se inconsultè aut inordinatè agere voluit. Hac supplicatione præmissa, pari omnium consensu & voto operculum mar-moris amoueri præcepit. Quibus iussa maturantibus, suauissima mox fragrantia de monumento eructans, odorifera adstantes iucunditate respersit, vt liquidò omnes sentirent ob innotificanda beatæ Idæ merita illam calitū esse destinatam. Quo facto, Episcopus sacris exutijs osculum præbet, & cum omni honore de sarcophago subleuat, necnon & in scrinio illorum receptui aptato diligenter reponit: monachis interim ac clericis psalmos & litaniam instanter psallentibus. Deindè præcedentibus crucibus, vexillis, cereis atq; thuribus, cum dulci modulatiū cantilena, benignus pontifex cum nostro seniore sanctum gestatorium portandum suscipit, & in ecclesia honorificè super altare collocat. Ibi quoq; aliqua gesta de beatæ Idæ sanctimonia populo succinētè recitat, ac mox ipso, Te Deum laudamus, incipiente, cuncti laudis succentū omnia concrepant. Vt autem sacrorum pignorū veneratio celebrior alicubi haberetur, memoratus pontifex aliquas ex eis secum tulit particulas, quasdam dominus Abbas ad nostrum transfexit monasterium, quas etiam omnes sacris vestibus induti, ad Calendas Decembris magno honore & apparatu officiosissimè suscepimus.

Berta

Beatæ Idæ & consecrationis ecclesiæ indicta festiuitas. Cap. 8.

His ita peractis, venerandus antistes australem ecclesiæ structuram, id est, turrim in honorē sanctæ Dei genitricis Mariæ ac sub beatæ Idæ nomine consecrat, cunctisq; in vicino degentibus diem translationis & dedicationis annuali semper recursum solenniter feriandum & celebrandum iubet. Tanta rerum congruentia dum strenuè cuncta perpetrauit, populum benedictione Dei munitum ad propria ire permisit, ipse quoq; cum suis inde discessit. Facta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis nongentesimo octuagesimo, 6. Calendarum Decembrium die, Feria 4. Indictione octaua, Imperante victoriosissimo Casare Ottone, Anno ex quo cum felicitis memoriæ seniore Augusto genitore suo regnare cepit vigesimo, ex quo augustalem Monarchiam solus obtinuit anno octauo. Super omnia regnante æterno principe Domino nostro Iesu Christo: Cuius imperij autoritas totius orbis frena solo moderatur arbitrio, & à cunctis creatis per omnia celebratur, laudatur, adoratur, & spes & omnis fiducia nostra in illum tanquam redemptorem, saluatorem, protectorem nostrum collocatur, ipsi soli honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Dedicatur
ecclesiæ Ma-
riæ Virgini
& S. Idæ.

Otto II.
hic fuit.

MARTYRIVM SANCTORVM MARTYRVM

EVDOXII, ROMVLI, ZENONIS ET MACARII, AV-

thore Simeone Metaphraste. Capitula margini adiecimus.

TRAIANO impio Imperatore in execrandum errorem simulacrorum magnum quidem cōferente, valde autem & atrociter spirante aduersus pios: & alij sacrificare dæmonibus, & ante omnes cogebantur milites. Litteræ enim Imperatoriæ mittebantur in omnes partes, urgentes ad impietatem, & Christianos cogentes vel sacrificare, vel varijs subijci supplicijs. Quæ quidem postquam venerunt ad exercitum, qui erat in Oriente, illi quidem eo tempore ea comparantes, quæ ad bellum pertinebāt, continuisq; & grauibus se exercentes militiæ meditationibus, alioqui autem religionem amplectentes, nihil curabant literas illas Imperatorias. Qui, cum magna pugna eis esset exorta, præclaram aduersus inimicos obtinet victoriam. Hoc fuit relatum ad Imperatorem Traianum. Ille autem propterea, quod sua edicta despexerant, ne communis quidem omnium boni, nempe victoriæ, vllam ducit rationem: sed eos, qui Imperatorias contempserāt XI. millia constituciones, (erant autē numero vndecim millia) relegat in Armeniæ Melitenam, & loca, quæ circa eam sita sunt. Reliquus verò exercitus erat in metu propter eorum relegationem, nè dolore affecti, molirentur res novas, & eis aliquid mali afferrent, vt qui nec Christianismi, neq; propter Christum susceptæ relegationis fuissent eis socij. Verum illi nihil tale fecerunt, aut cogitarunt: sed vt qui erant discipuli eius, qui est verè mitis, fuerunt etiam imitatores mansuetudinis & lenitatis magistri, & placidè ferebant exilium, & minimè ægrè ferebant contumeliam.

5. Septēbris.
Cap. 1.

Impiū edi-
ctū Traiani
Impatoris.

XI. millia
Christiano-
rum militum
relegantur
in Armeniā.

Romulus autem, aulæ Imperatoriæ tunc Præpositus apud Traianum Imperatorem, neque ei, neque ciuitati omnino dicebat expedire ea, quæ facta fuerant. Ille autem, cum oporteret Romulo agere gratias, vt qui beneuolè esset in eum affectus, stultè & ingrattè se gerens, eum potius maledictis insectabatur, & ei irascebatur, & tanquam crimen obijciebat, pietatem. Romulus verò verba illius nè tantillum quidem curans, gloriabatur potius contumelijs propter Christum susceptis: & ardentissimo eius zelo in animo accensus, liberè quidem & effusè illius deos probris insectatur: Christum autem apertè cōstretur, & pietatem audacter profitetur. Magis itaque iritatus Traianus, iubet eum extendi, & virgis cædi. Romulus autem magno & forti animo plagas accipiens: Nunc scias me maximo affici beneficio, exclamabat ad Traianum. Corpus enim, quod hoc rubro mihi sanguine circumfluit, abluat sordes, quas contraxi ex nidore simulacrorum: & induitur anima munda tunica incorruptionis. Non tulit hæc Traianus, sed maiori ira percitus, ei celerem comparat liberationem, & breue efficit martyrium: & decernit, vt caput Romuli amputetur.

Cap. 2.

Romuli pfe-
cti Palatii
egregia vir-
tus.

Plectitur
capite.